

KÄRNAVFALLSRÅDET

FOTO: ANDERS LÖWDIN

Kunskapslägesrapport 2015

Årets Kunskapslägesrapport från tvärvetenskapliga Kärnavfallsrådet tar upp ämnen som kärnämneskontroll, mätprogram, kunskapsöverföring till framtida generationer och kostnadsberäkningar. Rapporten presenterades vid ett seminarium i Näringslivets hus i Stockholm, den 24 mars 2015. Ämnena är oberoende av varandra, men har också gemensamma beröringspunkter.

Kärnavfallsrådet ger varje år ut en rapport som diskuterar olika aktuella ämnen och hur långt forskningen kommit i världen när det gäller kopplingen till slutförvar för använt kärnbränsle. Årets ämnesval, som presenteras i fyra separata nyhetsblad förefaller vara vitt skilda frågor men de visar sig tangera varandra på olika punkter.

Bokföring

Kärnämneskontroll är det internationella juridiska regelverk som ställs upp av FN och EU och som syftar till att förhindra olovlig spridning av radioaktivt material från fredlig användning av kärnkraft till militära eller olagliga verksamheter. När det gäller slutförvar, berör kärnämneskontrollen t.ex. övervakning, monitorering, och kontroll av förhållanden under tiden förvaret byggs, då kapslar deponeras och bufferten iordningsställs och förvaret därefter för-

De ämnen som Kärnavfallsrådet valt att studera i årets Kunskapslägesrapport – kärnämneskontroll, mätprogram, kunskapsbevarande – tangerar varandra. Krysset i illustrationens mitt markerar det gränssnitt som ämnena har gemensamt. Ramen består av SKB:s kostnadsberäkningar för driften och bygget av slutförvaret.

sluts. Här ingår frågan om mätprogram, som är ett annat ämne som Kunskapslägesrapporten tar upp.

– För att följa IAEA:s och Euratoms regelverk fordras en stor mängd mätpunkter, där det radioaktiva materialet bokförs för att kontrollera att det inte hamnar på avvägar, säger Carl Reinhold Bråkenhielm, ordföranden i Kärnavfallsrådet och fortsätter:

– Av andra säkerhetsskäl kan det också vara viktigt att mäta temperaturer och läckage i exempelvis slutförvarstunnlar. Dessa skulle kunna kombineras med andra former av mätprogram, exempelvis sådana som övervakar hur barriärerna i förvaret utvecklas över tiden.

Info till framtiden

Kärnämneskontrollen gränsar också till dokumentation och informations- och kunskapsbevarande, eftersom kontrollen fordrar en noggrann redovisning av antalet kärnbränsleelement och vad de innehåller. Hur slutförvaret är konstruerat måste också rapporteras. Att bevara informationen och överföra den till kommande generationer som lever tusentals år från nu är också en viktig del i kärnämneskontrollen.

– Det måste finnas en överensstämmelse mellan den information som levereras till myndigheter och internationella organ och den som är basen för en dokumentation som ska föras över till framtidens befolkning, säger Bråkenhielm.

Mätprogrammen både före och efter förslutning av förvaret måste dokumenteras och framtida generationer ska instrueras om hur dessa genomförs och vilken typ av installation det rör sig om.

– Om mätprogram blir aktuellt ingår det i beskrivningen av förvarets konstruktion och design, säger han.

Slutförvarets kostnad och finansiering är naturligtvis en fråga av övergripande betydelse. Mätprogram, dokumentation och kärnämneskontroll är alla beroende av att det finns tillräckliga finansiella medel avsatta. SKB:s kostnadsberäkningar blir därför en ram för de övriga delarna. I nyhetsbladet om kostnadsberäkningarna framkommer kritik över hur SKB väljer att räkna på kostnaderna för att bygga och driva slutförvaret.

TEXT ANNIKA OLOFSDOTTER, VETENSKAPSJOURNALISTERNÄ